

EVİN İLYASOĞLU

Zaman İçinde

Müzik

Genişletilmiş
Yeni Basım

 Remzi Kitabevi

EVİN İLYASOĞLU İstanbul'da, deniz kıyısındaki Arnavutköy'de doğdu. Yedi yaşında piyanoya başladı. 1957-1963 arasında İstanbul Belediye Konservatuvarı piyano bölümünde Özen Veziroğlu, Şerif Yüzbaşıoğlu, Raşit Abet ve Ferdi Ştatzer'in öğrencisi oldu. Liseyi Arnavutköy Amerikan Kız (Robert) Koleji'nde okudu. ABD Michigan Devlet Üniversitesi'nde Müzik Eleştirisi ve Karşılaştırmalı Müzik Tarihi seminerlerine katıldı (1969-1971), ayrıca üniversite kütüphanesinin özel koleksiyonlar biriminde çalıştı.

İstanbul Radyosu'nda açıklamalı Klasik Batı Müziği programları (1973-1991) ve TRT televizyonunda müzik söyleşi dizileri hazırlayıp sundu (1982-1996). Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Bölümü'nde, *Müzik Tarihi, Estetik, Radyo ve Televizyonda Müzik Programcılığı* ve doktora programında *Zaman İçinde Müzik* derslerini verdi (1993-1997). Yurt içinde ve dışında birçok eleştiri, inceleme ve söyleşi yazısı yayımlandı. 1997 Habitat II kapsamında *İstanbul'un Sesleri* sergisini hazırladı. 1987'de Boğaziçi Üniversitesi, Temel Bilimler Fakültesi-Batı Dilleri'nde, emekli olana dek, öğretim görevlisi olarak *Müzik Tarihi, Mitoloji ve Müzik* ve *Çağdaş Türk Müziği* dersleri verdi. 1996'da başlattığı ve yirmi üç yıl boyunca sürdürdüğü B.Ü. Albert Long Hall Klasik Müzik Konserleri'nin organizatörü olarak sponsorlar buldu, programları düzenledi ve bu programlara dünyanın dört bir yanından tanınmış sanatçıları konuk etti.

1991'den bu yana *Cumhuriyet* gazetesinin sürekli müzik yazarıdır. 2007'den beri *Soprano Zehra Yıldız Kültür ve Sanat Vakfı'nın* Mütevelli Heyeti Başkanı'dır.

Ekin İlyasoğlu Muslu'nun annesi ve merhum Prof. Dr. Eyüp İlyasoğlu'nun eşidir.

ÖDÜLLER

Halide Edip Adıvar Edebiyat Ödülü (1966); Yeni Dergi Yarışması'nda "Salkımsöğütün Türküsü" ile birincilik (1968); Türk Dil Kurumu Radyo ve TV Dil Ödülü (1978); Türkiye Yazarlar Sendikası'nın 8 Mart-8 Kadın Ödülü (2008); Boğaziçi Üniversitesi "Senato Özel Ödülü" (2008); Polonya Kültür ve Ulusal Değerler Bakanlığı tarafından Chopin'in 200. yılına yaptığı katkılardan ötürü "Diploma" (2011); Paris'teki "Société d'Encouragement au Progrés" tarafından "meslekleriyle iz bırakan ve fark yaratan" kişilere verilen "Médaille D'honneur" (2013); Polonya Dışişleri Bakanlığı Şeref Nişanı (2014); ODTÜ Senatosu Takdir Ödülü (2015); İKSV İstanbul Müzik Festivali Onur Ödülü (2015); Sedat Simavi Vakfı "Övgü Ödülü" (2019); Eskişehir Çağdaş Gazeteciler Derneği Uğur Mumcu "Yılın Kültür Ödülü" (2020).

KİTAPLAR

Yirmibeş Türk Bestecisi/Twentyfive Turkish Composers, Pan Yayıncılık, 1989; *Müziğin Kanatlarında Söyleşiler*, Pan Yayıncılık, 1992; *İlhan Usmanbaş'a Armağan*, Sevda Cenap And Vakfı Yayınları, 1994; *Zaman İçinde Müzik* - 10 CD ekiyle, 1-7. basım Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1994-2002; genişletilmiş 8., 9. ve 10. basım Remzi Kitabevi, 2009-2013; *Cemal Reşit Rey "Müzikten İbaret Bir Dünyada Gezintiler"* 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1997, genişletilmiş 2. baskı, 2005; *Gala-tasaraylı Besteciler*, CD ekiyle, İyi Şeyler / Müzikotek, 1997; *Necil Kâzım Akses "Minyatürden Destana Bir Yolculuk"* 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 1998; *Zehra'nın Öyküsü*, CD ekiyle, Boyut Yayınları, 1998; *Çağdaş Türk Bestecileri/ Contemporary Turkish Composers*, Pan Yayıncılık, 1998; *İlhan Usmanbaş "Ölümsüz Deniz Taşlarıydı"*, 2 CD ekiyle, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2000; genişletilmiş 2. baskı, 2011; *Ayla'yı Dinler misiniz?* (biyografik roman), Remzi Kitabevi, 2002; 4. baskı, 2011; *Teodora'nın Düşmanları* (roman), Remzi Kitabevi, 2005, 2. baskı 2006 (Yunanca çeviri-Livanis Yayınları, Atina, 2007); *Bülent Tarcan "Bir Hekimin Senfonik Öyküsü"*, Dünya Kitapları, 2006; *71 Türk Bestecisi / 71 Turkish Composers*, Pan Yayıncılık, 2007; *Nevit Kodallı-Mersin'den Yükselen Çağdaş Bir Ses*, Pan Yayıncılık, 2009; *Yalçın Tura-Müziğimizin Çok Yönlü Bestecisi*, Antalya Altın Portakal Film Festivali Yayını, 2009; *Gürer Aykal: Bir Cumhuriyet Çocuğunun Orkestra Şefi Olarak Portresi*, Sevda Cenap And Vakfı Yayını, 2012; *Salkımsöğütün Türküsü-Söyleşiler, Denemeler, Portreler*, Pan Yayıncılık, 2014; *Şefle Yüzyüze: Gürer Aykal*, 9 CD ve bir DVD ekiyle, Remzi Kitabevi, 2017; *Ben Leyla Gencer-"La Diva Turca"*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 2019.

EVİN İLYASOĞLU

Zaman İçinde Müzik

Remzi Kitabevi

ZAMAN İÇİNDE MÜZİK / Evin İlyasoğlu

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Seren Akyoldaş

Son okuma: Özlem İşbilir

Kapak resmi: Shutterstock/Brian A. Jackson

Kapak düzeni ve sayfa tasarımı: Ömer Erduran

On birinci basım için yeni görseller:

Wikimedia Commons: Andrzej Otrębski, 21; Lorenzo Costa - National Gallery, 26; Sacratomato_hr - DSC_0732, 30; Florida Grand Opera, 142; Ed g2, 162; Siren-Com, 164; Moritz Nähr, 167; KCBalletMedia - Nut_BrettPruitt_16_015, 182; Tropenmuseum, 203; Jack Mitchell, 254; Ajari-Japan, 264; Dllu, 265; W. Pniewski ve L. Kowalski izniyle, 267; Pr osv, 268; Xenakis Dostları izniyle, 268; Dmitri N. Smirnov, 270; J. Crocker, 276; Alvarezroure, 277; Macror, 278; Lenke Szilágyi, 279; Laivakoirra2015, 280; Gia_Kancheli_&_Boris_Berezovski.jpg: George Melderivative work: Gaeser, 281; Hstokar, 282; Francesca Patella, 283; Hokit, 284; en:User:lluv2write, 288; CTV Santa Cruz County - Meet the Composers 2014, 289; J.D. Scott, 291; Henry W. Laurisch, 291; Matt Jolly, 293; CTV Santa Cruz County - Meet the Composers 2012, 294; Viva-Verdi, 299; Peter Rivera, 300; C.Stadler/Bwag, 301; David Stanley, Nanaimo, Canada, 301; Comana, 321
Cumhuriyet Arşivi: 143, 308, 309 (2), 310, 315 (2), 317, 320, 323, 326, 327, 329, 333
Komische Oper Berlin, 297
Sanatçıların kendisi: 330, 334(2), 335 (Kai Bienert), 336, 337

ISBN 978-975-14-2130-2

Birinci-Yedinci Basım: Yapı Kredi Yayınları, 1994-2003

Sekizinci Basım: Remzi Kitabevi, Ocak 2009

On Birinci Basım: Mayıs 2023

Kitabın bu basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

ON BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ, 9

Zaman Dizinleri	9
Çağdaş Müzikten Korkmamak.....	9
Karekod (QR Kod)	10
Teşekkürler	10

GİRİŞ, 13

İLK ÇAĞ UYGARLIKLARI, 15

Mısır.....	15
Mezopotamya	15
Çin.....	16
Hindistan	17
İbraniler	18
Eski Yunan	18
Roma.....	20

ORTA ÇAĞ, 21

Bizans Ezgileri.....	21
Ambrosius ve Gregorius Ezgileri	21
İlk Nota Dizgesi	23
İlk Dindışı Ezgiler.....	23
Gezgin Şarkıcılar	24

GOTİK ÇAĞ, 27

RÖNESANS, 31

Rönesans Müziğinin Özellikleri	32
Reform.....	34
Altın Çağ (Geç Rönesans).....	35
Madrigalin Doğuşu	35
İngiltere'de Elizabeth Çağı	39
Altın Çağ'da Çalgılar	39

BAROK DÖNEM, 43

Barok Müziğin Başlıca Özellikleri	45
Operanın Doğuşu.....	47
İtalya'da Opera	47
Claudio Monteverdi (1567-1643)	48
Girolamo Frescobaldi (1583-1643).....	49
Alessandro Scarlatti (1660-1725)	49
Fransa'da Opera	49
Jean-Baptiste Lully (1632-1687)	49
İngiltere'de Opera	50
Henry Purcell (1659-1695)	50
Almanya'da Opera	50

Barok Çağ İlerlerken	51
Heinrich Schütz (1585-1672)	51
Barok Dönem'de Çalgı Müziği Biçimleri	51
Heinrich Ignaz Biber (1644-1704)	53
François Couperin (1668-1733)	54
Dietrich Buxtehude (1637-1707)	54
Olgun Barok Dönemi	54
Jean-Philippe Rameau (1683-1764)	55
Georg Philipp Telemann (1681-1767).....	56
Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736).....	56
Domenico Scarlatti (1685-1757).....	56
Antonio Vivaldi (1678-1741)	56
Johann Sebastian Bach (1685-1750)	58
George Frideric Händel (1685-1759)	63

KLASİK DÖNEM, 67

Klasik Dönem'i Hazırlayan Akımlar.....	67
Rokoko.....	67
Fırtına ve Gerilim	68
Mannheim Okulu.....	68
Aydınlanma	69
18. Yüzyıl Ortalarında Avrupa'da Önemli Merkezler.....	70
Melodi ve Armonide Yeni Kavramlar	71
Klasik Dönem'de Müzik Biçimleri.....	71
Senfoni Orkestrası	71
18. Yüzyılın Sonu.....	72
Kilisede Müzik	72
Operada Yeni Soluklar.....	72
Christoph Willibald von Gluck (1714-1787)	72
Ciddi Opera (Opera seria)	73
Gülünçlü Opera (Opéra-comique)	73
Opera Dışında Vokal Müzik.....	74
Franz Joseph Haydn (1732-1809)	75
Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)	78
Mozart'tan Sonra Opera	86
Mozart'tan Sonra Çalgı Müziğinin Ustaları.....	88
Ludwig van Beethoven (1770-1827)	88
18. YÜZYILIN SONU, 95	
19. Yüzyıl Başlarında Dünya Tarihi	95
Toplum ve Birey İlişkisi	96
Düşler Dünyası	96
Doğaya Övgü	97

Amatör Yorumcu Yerine Virtüöz Yorumcu	97	<i>Aleksandr Dargomijski (1813-1869)</i>	176
<i>Diğer Sanat Dalları</i>	98	<i>Modest Musorgski (1839-1881)</i>	176
<i>Felsefede Romantik Düşünceye Doğru</i>	98	<i>Nikolai Rimski-Korsakov (1844-1908)</i>	177
Müzik Tekniğinde Romantizm	99	Beşler'den Sonra Rus Müziği	178
Romantizmin Bestecileri Kimlerdir?	99	<i>Sergey Rahmaninov (1873-1943)</i>	178
<i>Romantik Piyano</i>	100	<i>Aleksandr Skriyabin (1872-1915)</i>	179
<i>Senfonik Müzik</i>	100	<i>Piyotr Ilyiç Çaykovski (1840-1893)</i>	180
<i>Oda Müziği</i>	103	Avrupa'da Ulusal Akımlar	184
<i>Lied</i>	104	<i>Doğu Avrupa</i>	184
<i>Koral Müzik</i>	104	<i>Bedřich Smetana (1824-1884)</i>	185
<i>Franz Schubert (1797-1828)</i>	104	<i>Antonin Dvořák (1841-1904)</i>	186
<i>Schubert Zamanında Diğerleri</i>	108	<i>Leoš Janáček (1854-1928)</i>	188
<i>Carl Maria von Weber (1786-1826)</i>	108	İskandinav Ülkeleri	188
<i>Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)</i>	109	<i>Danimarka</i>	188
<i>Robert Schumann (1810-1856)</i>	113	<i>İsveç</i>	189
<i>Frédéric Chopin (1810-1849)</i>	117	<i>Norveç</i>	189
<i>Niccolò Paganini (1782-1840)</i>	122	<i>Edvard Grieg (1843-1907)</i>	190
<i>Hector Berlioz (1803-1869)</i>	123	<i>Finlandiya</i>	190
<i>Fransız Müziği</i>	127	<i>Jean Sibelius (1865-1957)</i>	190
<i>César Franck (1822-1890)</i>	127	<i>İngiltere'de Ulusal Müzik</i>	191
<i>Franz Liszt (1811-1886)</i>	128	<i>Edward Elgar (1857-1934)</i>	192
<i>Johannes Brahms (1833-1897)</i>	133	<i>Frederick Delius (1862-1934)</i>	192
<i>Ernest Chausson (1855-1899)</i>	136	<i>Ralph Vaughan Williams (1872-1958)</i>	193
19. Yüzyılda Opera	137	<i>Gustav Holst (1874-1934)</i>	194
<i>Giacomo Meyerbeer (1791-1864)</i>	138	<i>İspanya'da Ulusal Müzik</i>	194
Komik Opera (Opéra-Comique)	139	<i>Amerika'da Müzik</i>	195
Lirik Opera (Lyrique Opera)	139	<i>Charles Ives (1874-1954)</i>	197
<i>Georges Bizet (1838-1875)</i>	140	20. YÜZYILA GİRİŞ, 201	
İtalya'da Opera	141	Operada Modernizm	202
<i>Giocacchino Rossini (1792-1868)</i>	141	İzlenimcilik (Empresyonizm)	204
<i>Gaetano Donizetti (1797-1848)</i>	144	<i>Claude Achille Debussy (1862-1918)</i>	205
<i>Vincenzo Bellini (1801-1835)</i>	145	<i>Maurice Ravel (1875-1937)</i>	208
<i>Giuseppe Verdi (1813-1901)</i>	146	Caz Müziği	209
<i>Verdi'nin İzindekiler</i>	152	<i>Caz Müziğinin Efsane Sanatçıları</i>	209
<i>Richard Wagner (1813-1883)</i>	153	<i>Arnold Schönberg (1874-1951)</i>	213
<i>Giacomo Puccini (1858-1924)</i>	160	<i>Luigi Dallapiccola (1904-1975)</i>	217
Dünyanın Ünlü Müzik Etkinlikleri	162	<i>Alban Berg (1885-1935)</i>	217
<i>BBC Proms</i>	162	<i>Anton von Webern (1883-1945)</i>	219
<i>Salzburg Festivali</i>	162	Yeni Klasikçilik (Neo-Classicism)	221
<i>Luzern Festivali</i>	163	<i>Igor Stravinski (1882-1971)</i>	221
<i>Schleswig Holstein Festivali</i>	163	<i>Paul Hindemith (1895-1963)</i>	227
<i>Festival d'Aix-en-Provence</i>	163	Folklorizm	229
<i>Glyndebourne Opera Festivali</i>	163	<i>Béla Bartók (1881-1945)</i>	230
ROMANTİZM'DEN 20. YÜZYILA DOĞRU, 165		<i>Zoltán Kodály (1882-1967)</i>	231
<i>Anton Bruckner (1824-1896)</i>	165	<i>Güney Amerika</i>	231
<i>Hugo Wolf (1860-1903)</i>	166	<i>Heitor Villa-Lobos (1887-1959)</i>	232
<i>Gustav Mahler (1860-1911)</i>	167	Gelecekçilik (Futurizm)	232
Romantik Dönem'den 20. Yüzyıla Geçerken	169	Fransız Altıları (Les Six)	234
<i>Richard Strauss (1864-1949)</i>	171	<i>Erik Satie (1866-1925)</i>	234
19. Yüzyılda Ulusal Akımlar	174	<i>Francis Poulenc (1899-1963)</i>	235
<i>Rusya'da Ulusçu Akımın Doğuşu</i>	175	<i>Darius Milhaud (1892-1974)</i>	235
<i>Mikhail Glinka (1804-1857)</i>	175	<i>Genç Fransa Bestecileri (La Jeune France)</i>	235

Toplum, Politika ve Müzik.....	236	Müziğe Yön Veren Çağdaş Besteciler.....	279
<i>Ernst Krenek (1900-1991)</i>	237	<i>György Kurtág (d. 1926)</i>	279
<i>Sergey Prokofiyev (1891-1953)</i>	240	<i>Einojuhani Rautavaara (1928-2016)</i>	280
<i>Dimitri Şostakoviç (1906-1975)</i>	241	<i>Giya Kançeli (1935-2019)</i>	281
Yirminci Yüzyılda Opera	243	<i>Charles Peter Wourinen (1938-2020)</i>	282
<i>Gian Carlo Menotti (1911-2007)</i>	243	<i>Louis Andriessen (1939-2021)</i>	283
<i>Hans Werner Henze (1926-2012)</i>	243	<i>Pēteris Vasks (d. 1946)</i>	284
<i>Luigi Nono (1924-1990)</i>	243	<i>Alexina Louie (d. 1949)</i>	285
<i>Mauricio Kagel (1931-2008)</i>	244	<i>Kaija Saariaho (d. 1952)</i>	286
<i>Benjamin Britten (1913-1976)</i>	245	<i>Hans Abrahamsen (d. 1952)</i>	286
<i>Harrison Birtwistle (1934-2022)</i>	246	<i>Ye Xiaogang (d. 1955)</i>	287
<i>Michael Tippett (1905-1998)</i>	246	<i>Tan Dun (d. 1957)</i>	288
ABD'de Opera ve Müzikal	247	<i>Osvaldo Golijov (d. 1960)</i>	288
20. Yüzyılda Amerikalı Besteciler ve Elekt- ronik Müzik	249	<i>Mark-Anthony Turnage (d. 1960)</i>	289
<i>Edgard Varèse (1883-1965)</i>	249	<i>Unsuik ChIn (d. 1961)</i>	290
<i>Roger Sessions (1896-1985)</i>	250	<i>Jennifer Higdon (d. 1962)</i>	290
<i>Henry Cowell (1897-1965)</i>	250	<i>Max Richter (d. 1966)</i>	291
<i>John Cage (1912-1992)</i>	250	<i>Melissa Hui (d. 1966)</i>	292
<i>Milton Babbitt (1916-2011)</i>	252	<i>Eric Whitacre (d. 1970)</i>	292
<i>Morton Feldman (1926-1987)</i>	252	<i>Thomas Adès (d. 1971)</i>	293
Popüler Amerikan Müziğine Doğru	253	<i>Huang Ruo (d. 1976)</i>	293
<i>George Gershwin (1898-1937)</i>	253	Dijital (D)Evrım ve Klasik Müzik	294
<i>Aaron Copland (1900-1990)</i>	253	Çağdaş Opera	295
<i>Elliott Carter (1908-2012)</i>	254	20. Yüzyıl Operası	296
<i>Samuel Barber (1910-1981)</i>	254	<i>Günümüzde Opera Sahnelenmesi</i>	297
<i>Leonard Bernstein (1918-1990)</i>	255	Dünyanın Ünlü Opera Evleri	299
Post-Webern Diziselliği	255	<i>San Carlo Tiyatrosu (Teatro San Carlo)</i>	299
<i>Olivier Messiaen (1908-1992)</i>	258	<i>La Scala (Teatro alla Scala)</i>	299
<i>Pierre Boulez (1925-2016)</i>	260	<i>Metropolitan Operası (MET)</i>	300
<i>Karlheinz Stockhausen (1928-2007)</i>	261	<i>Paris Operası (Palais Garnier)</i>	300
20. YÜZYILDAN 21. YÜZYILA DOĞRU, 265		<i>Viyana Devlet Operası (Wiener Staatsoper)</i> ...	300
21. Yüzyıla Doğru	265	<i>Liceu Operası (Gran Teatre del Liceu)</i>	301
<i>Witold Lutoslawski (1913-1994)</i>	267	<i>Sydney Operası</i>	301
<i>George Rochberg (1918-2005)</i>	267	TÜRKİYE'DE MÜZİK, 303	
<i>Krzysztof Penderecki (1933-2020)</i>	267	Çağdaş Türk Müziğinin Kökleri	303
<i>György Ligeti (1923-2006)</i>	268	Batı Müziğinde Türk Etkileri	304
<i>Yannis Xenakis (1922-2001)</i>	268	Cumhuriyetle Kurumsallaşan Çoksesli Müzik..	305
<i>Luciano Berio (1925-2003)</i>	269	Türk Beşleri.....	306
<i>Toru Takemitsu (1930-1996)</i>	269	<i>Cemal Reşit Rey (1904-1985)</i>	307
<i>Sofya Gubaidulina (d. 1931)</i>	270	<i>Ulvi Cemal Erkin (1906-1972)</i>	308
<i>Henryk Górecki (1933-2010)</i>	270	<i>Hasan Ferid Alnar (1906-1978)</i>	309
<i>Alfred Şnitke (Schnittke) (1934-1998)</i>	271	<i>Ahmed Adnan Saygun (1907-1991)</i>	309
<i>Arvo Pärt (d. 1935)</i>	271	<i>Necil Kâzım Akses (1908-1999)</i>	310
<i>Wolfgang Rihm (d. 1952)</i>	272	Türk Beşleri'nden Sonra.....	311
Özgür Denemeler	272	<i>Bülent Arel (1918-1990)</i>	311
Minimalizm	276	<i>İlhan Usmanbaş (d. 1921)</i>	314
<i>Steve Reich (d. 1936)</i>	277	<i>Ferit Tüzün (1929-1977)</i>	315
<i>Philip Glass (d. 1937)</i>	277	<i>İlhan Mimaroğlu (1926-2012)</i>	315
<i>John Tavener (1944-2013)</i>	277	<i>Nevit Kodallı (1924-2009)</i>	316
<i>John Adams (1947)</i>	278	Üçüncü Kuşak ve Sonrası	317
<i>Michael Torke (d. 1961)</i>	278	<i>Cengiz Tanç (1933-1997)</i>	317
		<i>Yalçın Tura (d. 1934)</i>	317

Dördüncü Kuşak	320	<i>Füsun Köksal (d. 1973)</i>	331
<i>Ali Darmar (d. 1946)</i>	320	<i>Mahir Cetiz (d. 1977)</i>	332
<i>Turgay Erdener (d. 1957)</i>	321	<i>Zeynep Gedizlioğlu (d. 1977)</i>	332
<i>Betin Güneş (d. 1957)</i>	322	<i>Mesruh Savaş (d. 1978)</i>	333
Beşinci Kuşak ve Sonrası	323	<i>Hasan Niyazi Tura (d. 1982)</i>	334
<i>Kamran İnce (d. 1960)</i>	323	<i>Turgut Erçetin (d. 1983)</i>	335
<i>Aydın Esen (d. 1962)</i>	326	<i>Selim Göncü (d. 1983)</i>	336
<i>Hasan Uçarsu (d. 1965)</i>	327	<i>Yiğit Kolat (d. 1984)</i>	336
<i>Özkan Manav (d. 1967)</i>	327	<i>Utku Aşuroğlu (d. 1986)</i>	337
<i>Fazıl Say (d. 1970)</i>	328	MÜZİK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, 342	
<i>Tolga Tüzün (d. 1971)</i>	330	KAYNAKÇA, 350	
<i>Yiğit Aydın (d. 1971)</i>	330		

On Birinci Baskıya Önsöz

Yıllar önce bu kitabın çalışmalarına başladığımda henüz elimizin altında internet gibi bir kolaylık yoktu. Yurt dışından getirdiğimiz Long Play'lerden, daha sonra CD'lerden dinlediğimiz müzik örnekleri, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi'nden ödünç aldığım müzik tarihi kitapları, İstanbul Radyo'sunda on dokuz yıl süren açıklamalı müzik programlarının içeriği, abone olduğum ve son müzik haberlerini öğrendiğim uluslararası müzik dergileri, müzik ansiklopedilerinin son baskıları ve çağdaş besteci portrelerini içeren nice kitabım vardı. Böyle bir kitap hazırlayıp, yanında da müzik örneklerini sunmak, Yapı Kredi Yayınları ile başladığımız bir serüvendi. İlk yayımlanan baskıda kitapla birlikte verilen teyp kasetlerinde müzik örneklerini sunmuştuk. Sonraki yıllarda kasetten CD'ye geçildi ve CD'ler için ayrı bir kutu yapıldı. Daha sonra Remzi Kitabevi'nin baskısında kitap ile CD'ler büyük bir kutuda birleşti.

Derken yaşamımıza internet girdi. Önceleceği, Boğaziçi Üniversitesi'ndeki öğrencilerimiz ödevlerinin altına internet bilgilerini kaynak gösterirse, o ödevi kabul etmiyorduk. İşte böyle bir dönemde kendi malzememle, kendi yaşamla kavruarak yola çıkmıştım. Sonra aradan yıllar geçti ve benim Zaman İçinde Müzik kitabım, genişleyerek elinizdeki on birinci baskısına ulaştı. Bir de baktım ki kitabın önceki baskılarında yer alan bilgiler, olduğu gibi internete girmiş! Şimdi ben internette araştırma yapınca, orada karşına çıkan bilginin benim kaynaklarımdan bana döndüğünü görüyorum! Bu durum şaşkınlığıma yol açtığı gibi, bir o kadar da benim için gurur kaynağı oldu.

Kitabın ilk basıldığı yıllarda henüz genç bir öğrenciyken, kendisine armağan olarak verilen Zaman İçinde Müzik kitabı, şimdi yenilenmiş on birinci baskısında o gençleri olgun birer besteci kimliğiyle bu cildin içine aldı.

2013-2022 arasındaki yıllarda oluşan müzikle ilişkin kimi teknolojik ilerlemeleri sevgili editörüm Seren Akyoldaş'ın araştırmalarıyla kutularımıza ve sayfalarımıza kattık: Örneğin "Günümüzde Değişen Opera Kavramı", Z kuşağının da ilgisini çekmek için "Müziğin Dijital Çağı" gibi.

Zaman Dizinleri

Remzi Kitabevinden çıkan kitabın son üç baskısında Zaman Dizinleri, kitaba yeni bir renk getirmişti. Bu kez, on birinci baskıyı hazırlarken değerli dostum Özlem Ataunal Toplumsal Olaylar, Edebiyat, Resim-Heykel, Mimarlık, Felsefe gibi dallarda, dünyada ve Türkiye'de 2014'den sonraki gelişmeleri hazırladı. Böylece müzik dünyasındaki bilgiler de 2022'ye dek güncellendi. 20. ve 21. yüzyıl bestecilerinin yaşamlarındaki yeni olaylar, yeni yapıtlar; müzik sanatındaki yeni akımlar ve genç Türk bestecileri de katıldı. Değerli bestecimiz Prof. Hasan Uçarsu, yeni kuşak Türk bestecilerinin seçiminde bana yol gösterdi. Bir başka değerli bestecimiz, Zeynep Gedizlioğlu da son yıllarda parlayan çağdaş dünya bestecilerini seçmeme yardım etti ve kitabın sonu için yazdığı "Çağın Yeni Sesi" üstüne makalesiyle bizi bugünden yarının müziğine bağladı.

Eski Yunan'dan başlayan kitabın, önceden gözden kaçmış hataları da bu baskıyla birlikte düzeltildi. Önceki baskılarda yer alan müzik örnekleri, yine aynı akış içinde, metinde anlatılan müziği örnekliyor.

Kitabın en sonunda yer alan Müzik Terimleri Sözlüğü bu çalışmanın çok emek verilmiş bir köşesi. Daha önce Zaman İçinde Müzik'in onuncu baskısındaki sözlük ve Leyla Gencer "La Diva Turca" kitaplarım için hazırladığım iki dizini bu baskı için birleştirdim ve yeni eklemeler yaptım.

Böylece Zaman İçinde Müzik "Yenilenmiş On Birinci Baskı"dan ziyade, 21. yüzyıl müzik değerlerinin de eklenmesiyle "yepyeni bir kitap" kimliğiyle karşınıza çıktı.

Çağdaş Müzikten Korkmamak

"Çağdaş müziğe dayanamıyorum" diyenler dahi bu kitabın son bölümüne seçilen çağdaş

bestecilerin yapıtlarını dinleyince her birisinin uzun bir zincirin halkası olduğunu duyacaklar. Çağdaş müzikten korkmayanların sayısı arttıkça yirmi birinci yüzyılda müzik sanatı da, diğer sanat dalları gibi, kendine daha geniş bir alan yaratacak. “Çağdaş Müzikten Korkmayanlar” benim bir zamanlar hazırladığım bir konferans dizisinin başlığı idi. O dersleri kimse almayacak sanmıştım, oysa en kalabalık sınıfım olmuştu.

Bugünkü bestecilerden dinleyeceğimiz örneklerde yeni müzik en ağır, en acı duygular kadar çok yalın güncel duygulara da “tercüman” oluyor. Zaman zaman folklor esintileri de Barok renkleri de en ağır romantikler de gelip geçiyor. Ve her bir yeni yapıtın sonunda bugünün, hatta yarının söylemi de zenginleşiyor. Örneğin Golijov’un *Lua descolorida* adlı çalışmasını büyük soprano Dawn Upshaw seslendiriyor; kocaman bir orkestra ve soprano, ses dinamiğini hiç yükseltmeden, en küçük seslerde “acı”yı anlatıyorlar. Ya da Xiaogang Ye’den dinleyeceğimiz “*On Yorumcu İçin Dokuz At*” çok absürt bir isim taşıyor; bakalım siz de yapıtı dinlerken onu “absürt” bulacak mısınız? Giya Kancelli’nin “Acının Melekleri” başlıklı pianissimo başlayan yapıtındaki acıklı anlatım ise giderek sürprizlerle evriliyor.

Karekod (QR Kod)

İlk yedi baskısında okur, kitaba ekli değişik üretimlerin kayıtlarından örneklerle tarih boyu belli başlı müzik akımlarını dinliyordu. 8. 9. ve 10. baskılarda Naxos Şirketi, sevgili İdil Biret’in aracılığı ile yapıtların bütün örneklerini kullanma hakkını vermişti.

Bu kez artık CD’ler ve CD-çalarlar da ortadan kalktığına göre, biz de zamana uyup telefonlarınıza indirebileceğiniz “Karekod” uygulamasıyla okutarak dinleyebileceğiniz müzik bağlantıları sunuyoruz. Böylece kitap, sayfa sayısı artsa da CD ekinin yükünden kurtularak daha hafiflemiş oldu.

Son on bir yılda parlayan on dokuz dünya bestecisini de bu baskıya ekledik. Bu kez bestecilerden tek örnek değil birkaç örnek bulacaksınız. Bu örnekler görüntülü olduğundan size yeni müziğin sahnedeki yorumcular ve salondaki izleyiciler tarafından nasıl ciddiye alındığı hakkında bir fikir verecektir. Bunlar çalgıların yeni tınlarını arayan, “ses”in fiziksel varlığını duygusal bir okumaya çeviren yapıtlar.

Böylece *Zaman İçinde Müzik*, 11. baskısında “yenilenmiş” değil, “yepyeni” bir kitap olarak karşınıza çıkıyor.

Teşekkürler

Böyle bir kitabın ilk kez gün yüzüne çıkışı için be-ni yıllar önce özendiren değerli dostum Burhan Karaçam’a; her zaman mantıklı katkılarıyla güç veren canım kızım Ekin İlyasoğlu’na; Remzi Kitabevi Yayın Bölümü Yönetmeni Ömer Erduran’a, Yayın Koordinatörü Öner Ciravoğlu’na; son okumayı yapan Özlem İşbilir’in titiz düzeltilerine ve düzeltilerin uygulamasını gerçekleştiren Hatice Taş’a, teşekkürlerim sonsuz.

Gece gündüz demeden çalışarak, kitabın yeni baskısına özgün bir kimlik kazandırmak için fikirler geliştiren, eski baskılardan beri oluşmuş hataları düzelteren, eklenen yeni bölümleri önceki söylemle kaynaştıran değerli editörüm Seren Akyoldaş’a; zaman dizinlerine araştırmalarıyla katkılar sağlayan sevgili dostum Özlem Ataunal’a, İnci Birdal’a; önerdiği genç bestecilerle kitabı gençleştiren sevgili Prof. Hasan Uçarsu’ya ve kitabın son sözünü kaleme alan pek çok uluslararası ödülün sahibi değerli bestecimiz Zeynep Gedizlioğlu’na kucak dolusu teşekkürlerimi sunarım.

Evin İlyasoğlu

22.04.2022

İlhan Usmanbaş'a Armağan

Zaman İçinde Müzik kitabımın genişletilmiş 11. baskısını Cumhuriyet Türkiye'si'nin ikinci kuşak bestecilerinden, eşi bulunmaz bir aydına, besteciliği kadar derin müzik tarihi bilgisi ve filozof kişiliğiyle çok boyutlu yeni kuşaklar yetiştirmiş bilge insan, İlhan Usmanbaş'a adıyorum.

Onun kuşağı yerellikten sıyrılmış, kendi zamanının dünya üstündeki yeni söylemine ayak uydurmuş ve ardından yetişen bestecilere yeni ufuklar açmıştır. Usmanbaş (d. 1921) Galatasaray Lisesi'nde, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda ve Ankara Konservatuvarı'nda eğitim görmüş, kendinden önceki "Türk Beşleri"nin her birisinin öğrencisi olmuştur. Bugün yeni kuşak bestecilerimizin pek çoğu onun gibi bir filozofun izinde olmakla kıvanç duyarlar.

Geçen yıl 101 yaşını bitiren Prof. İlhan Usmanbaş, çok yönlü bir bilge olarak genç kuşakların yolunu aydınlatmaya devam ediyor.

Apollon heykeli, Roma eseri MS. 2. yüzyıl

Giriş

SANATIN TARİHİ, insanın tarihiyle yaşıttır. Müzik ise içinde barındırdığı ritim ögesiyle, belki de sanat dallarının en eskisi olarak kabul edilmelidir. İlk Çağ düşünürleri, müziğin temelini içinde yaşadığımız evrenin doğal ritmik düzenine ve uyumuna bağlamışlardır. Ay, güneş, gezegenler, gece-gündüz, mevsimler her biri belli bir ritim içinde devinen, belli bir uyum sergileyen nesnelere ve olaylardır. Ayrıca insan bedeninin yapısı, işleyişi de müzikteki gibi ritim ve uyum öğelerini taşır. Bu nedenle, İlk ve Orta Çağ'da, estetik biliminde uyum kavramıyla ilgili pek çok kitap, sanatın hangi konusunda olursa olsun *Müzik* başlığını almıştır. Platon ve Aristoteles gibi Eski Yunan felsefecileri, müzikle matematiğin ilişkisini vurgularken tarih boyu nice felsefeci, müziğin, maddeden arınan ve doğrudan insan ruhuyla birleşen en yüce sanat olduğunu savunmuştur.

Bugün karmaşık bir sanat dalı olarak uzun yılların eğitimi ve emeğini gerektiren müzik sanatı, sanat dalları arasında en ilkel ve en temel güdülerden kaynaklanmış olanıdır. İlk insanın doğa seslerini yansıtması, kendi sesini rüzgârın, denizin, kuşun sesine benzetmesi,

ezginin doğması yolundaki ilk adımlar olmuştur. Önce doğayı yansıtmak için sesini yükselten insanoğlu, sonra yalnızlığını unutmak, doğa güçlerine tapınmak için mırıldanmaya başlamış, korkusunu yenmek için çığlıklar atmış, daha sonra da ruhsal değişimine göre kimi neşeli, kimi hüznü ezgiler yaratmıştır.

Yerleşik toplumsal düzene geçildiğinde müzik, büyüleyici, hastaları iyileştirici ve toplum içinde uyarıcı işlevler kazanır. Müziğin savaş öncesinde kabileyi coşturup yüreklendiren karakteri, kuşaktan kuşağa destanlarla, baladlarla bilgi taşıyan araç haline dönüşür. Savaş çığlıkları giderek askeri marşlara dönüşmüş, tapınma sırasındaki ezgisel mırıltılar, dinsel ilahileri doğurmuştur. İlk ezgiler ya tanrısal kutlama törenlerine ilişkindir ya da tanrılara yakın, güçlü kahramanlara övgüdür. Müzik sanatı, tarihin akışı içinde giderek düşünce ve imge gücünü uyarılmış, her çağda, her kültürde kendine özgü bir üslup, o toplumun gereksiniminden doğan bir anlatım yolu bulmuştur. Örneğin; Kara Afrika'da vurmali çalgı geleneğinin kaynağı, uzak boyların dağlar ötesinden birbirleriyle haberleşme yöntemlerinde aranmalıdır.

Viyana Sanat Tarihi
Müzesi'nden Musa'lar.

İnsanoğlu kendi sesini kullanabilmeyi, nesneleri birbirine vurup ses yaratabilmeyi ve bir hayvan kemiğine üfleyip sesini gürleştirmeyi başardığında müzik de tarihini yazmaya başlamıştır. İlk çalgı insanın kendi sesidir. Sonra el çırparak, ayağını yere vurarak ezgisini süslemiştir. Çalgıların tarih sırasına bakılırsa, insanın ilk buluşu, kendi sesini büyütme için yaptığı bir alet olmalıdır: Kamıştan bir düdük ya da işlenmiş bir deniz minaresi gibi. Aynı zamanda davul, kastanyet gibi vurmaları da el çırpmanın, ayak vurmanın yarattığı ritim gücünü pekiştirmek için doğmuş olabilir.

Antik Çağ'larda dansıyla, çalgısıyla her çeşit törenin baş konuğu olan müzik, Orta Çağ Avrupası'nın Kilise güdümündeki ortamında dünyasal coşkudan uzak, 1000 yıl geçirir. Önceki dönemin ezgilerine eşlik eden çalgılar yasaklandığı gibi, önceki gelenekleri çağrıştıran bel-

geler de yok edilir. Böylece Orta Çağ'dan önceki müziğin, çalgıların ve dansların varlığını diğer sanat dallarının tanıklığıyla öğreniriz: Bir mağara duvarındaki kurban töreninde halka halinde dans eden insanlar, bir vazoda üstündeki kabartmada lir çalan kadın, bir freskte tepler, flütler ve davullarla kutlanan tanrısal şölen, bize çağlar öncesindeki müziğin varlığını bildirir.

Tarih içindeki müziği öğrenebilmemiz için bize ışık tutan belli başlı kaynakları şöyle özetleyebiliriz: Müzikçilerin ve çalgıların görsel belgeleri; müzik üstüne yazılan kuramlar ve bilgiler; örenlerde bulunan çalgılar ya da çalgı kalıntıları. Notaya benzer işaretlerin çözülmesi ya da babadan oğula geçerek korunmuş ezgilerin incelenmesi de bize müziğin kaynakları hakkında bilgiler vermektedir. Böylece müziğin binlerce yıl eğlencede; dinsel törenlerde ve eğitimde kullanıldığını da öğreniriz.

MÜZİK SÖZCÜĞÜNÜN KÖKENİ

Eski Yunancadan gelen "mousike" sözcüğü, Yunan mitolojisindeki esin perileri olan "Muse" sözcüğünün kökünden kaynaklanır. "Muses", Türkçede Musalar ya da Müzler olarak anılır. Müzik (music) sözcüğü Müz'e ait, Müz'e yaraşır bir sanat anlamındadır. Müzlerin babaları tanrıların kralı Zeus, anneleri ise Mnemosyne (hafıza-bellek)'dir. Her birisi dans edip şarkı söyleyerek yaratıcı düşünceyi sunarken, hastaları iyileştirir, karanlık düşünceleri uzaklaştırırlar. Tanrı Apollon ise onların pirdir.

"Dokuz eş yürekli kızdır bunlar, Ezgiler söylemektir bütün işleri/Dokuz tanrısal kızı ulu Zeus'un/Klio, Euterpe, Thalia, Melpomene/Terpikhore, Erato, Polhymnia, Urania ve hepsinin başı sayılan Kalliope/İşte budur Musa'ların insanlara verdiği/Musa'lardan ve okçu Apollon'dan gelir yeryüzündeki ozanlar ve çalgıcılar. Nasıl Zeus'tan gelirse krallar."

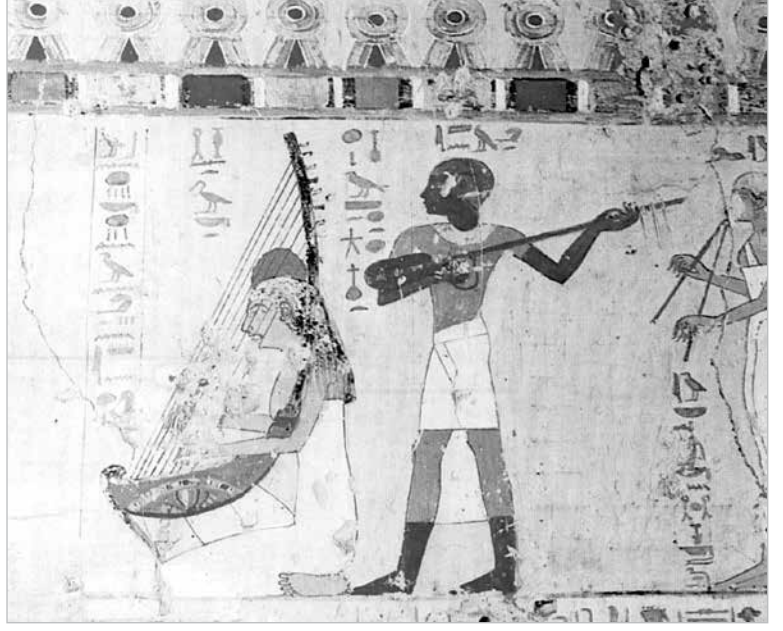
(Hesiodos, Theogonia, Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*.)

İlk Çağ uygarlıkları

Mısır

İ.Ö. 4000'LERE UZANAN Mısır uygarlığı, üç ayrı döneme ayrılır. Eski Krallık, Orta Krallık ve Yeni Krallık adı verilen bu dönemlerde tarımda, politikada, yönetimde, bilimde, eğitimde, edebiyatta, mimari ve görsel sanatlarda büyük aşamalar kaydedilmiştir.

Mısır tarihinde müziğin önemini, kazılarda bulunmuş çalgılardan, tapınak duvarlarındaki resimlerden öğreniyoruz. Mısırlıların gelişmiş bir dans kültürü olduğu, özellikle kadınların şarkı söyleyerek dans ettikleri de belgeleniyor. Tanrı Osiris'in ölümünü ve yeniden doğuşunu kutlayan törenlerde rahiplerle halkın bir arada dans ettiği, bu dansların şarkılarla, çalgı eşliğinde ve dramatik olarak yorumlandığı biliniyor. Özellikle üçüncü hanedan döneminde büyük bir zenginliğin doruğuna ulaşan Mısır'da müzik, daha karmaşık ve canlı bir nitelik kazanır. Büyük şöenlerin fresklerinde rastladığımız kadınlardan oluşan müzik toplulukları bize, Mısır'da çalgı çalmanın kahraman erkeklere değil, nazlı kadınlara yarıştığını düşündürür. Mısırlılarda müzik, gizemli çağrışımlar yaptığı kadar gündelik yaşamın da bir parçası ve eğlence aracıdır. Başta flüt ve arp olmak üzere; davul, def, darbuka, sistron gibi vurmali çalgılar; çifte flüt, trompet gibi üflemelemler ve üçgen arp, çitara gibi telli çalgılarla, su basılarak işleyen org (hydrallus), eski Mısır'ın önemli çalgılarından. Bu arada, Mısır flütünün özelliklerine bakarak, eski Mısır müziğinin geniş ses aralıklarına dayandığı da ileri sürülmektedir.

Eski Mısır'da bir kral mezarı kabartması. Müzisyenlerin öbür dünyada kralı eğlendireceğine inanılırdı.

Eski Mezopotamya'dan üfleme ve vurma çalgıcılar

Mezopotamya

Orta Asya'da Dicle ve Fırat ırmakları arasında kalan bereketli topraklar, uygarlığın beşiği olarak tanımlanır. Sümerler, (İ.Ö. 4000-2300) Güney Mezopotamya'da, mimari, matematik ve astronomi dallarında öncü olmuşlardır. Mezopotamyalılar, site devletleri, rahip kralları, sulama yöntemleri, altın ve gümüşten yapılmış değerli eşyaları, kil tabletlere ve papirüse yazıp sakladıkları tılsımlı ilahileriyle yaygın bir uygarlık yaratmışlardır. Daha sonra Akadlar, Asurlar ve Babil Krallığı bu topraklarda Sümerlerin baş-

lattığı uygarlığı sürdürmüş; ticarete, savaşçılıkta ve bilimsel gelişmede büyük ilerlemeler gösterilmiştir.

Sümer ve Asur kabartmalarında santur benzeri iki değnekle çalınan bir çalgıya ve bağlama türündeki saplı çalgılara rastlanır. Lir, üçgen arp, çitara, çifte flüt, kamış düdükler, def, sistron ve davullarla sonradan ortaya çıkan trompetler hemen hemen ortak çalgılardır. Bütün bu uygarlıklarda müzik, hem dinsel tapınma törenlerine özgü gizemli bir güç taşıyor, hem de esriklik ve aşk gibi dünyasal zevklerin sesidir.

Çin

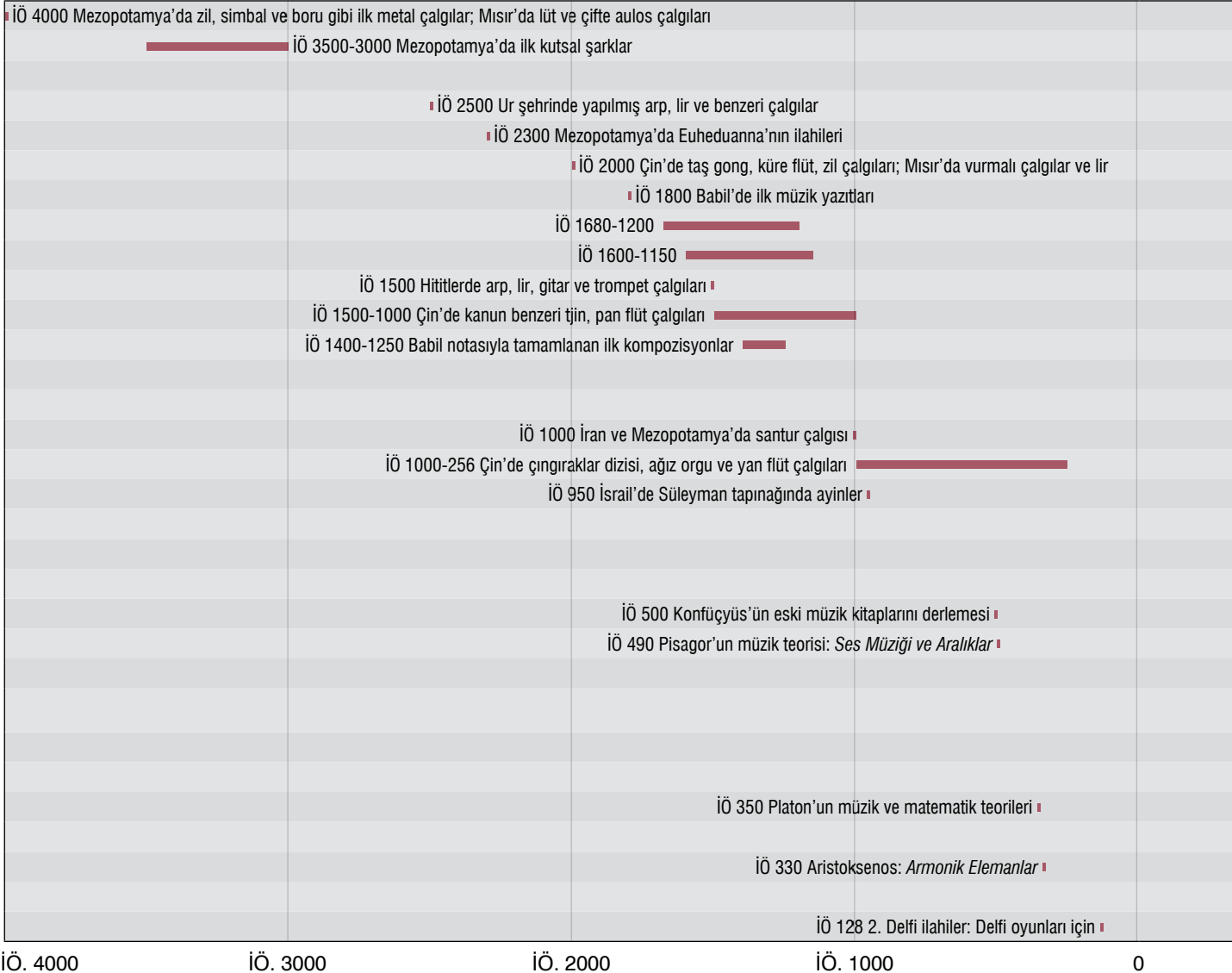
İlk Çağ'larda Çin'de müzik ve müzik düşüncesi, dünya görüşüne ilişkin bir felsefe olarak biçimlenmiştir. İ.Ö. 3000'lere kadar uzanan Çin kültüründe müzik, kalbin sesi ve evrenin imgesi olarak görülür.

Beş ses üstüne kurulu (pentatonik) gam dizisinde hiçbir nota bir diğerine bağımlı olmadığından müzik tümcesi, notaların sıralanışına göre anlam kazanır. Pentatonik ezgi, beş sestten herhangi biriyle başlayıp herhangi biriyle son bulabilir. Batı müziğindeki gibi mutlaka tonik notaya dönmek söz konusu değildir. Eski Çin

çalgıları, davul, zil, sistrum, bambu flüt, ağız orgu ve çeşitli gonglarla çanlardan oluşur. Konfüçyüs (İ.Ö. 551-478) müziğin toplum düzenindeki yerine ve eğitimdeki önemine değinmiştir. Sonradan Yunan felsefeci Platon da müziğin aynı yöndeki işlevinden söz eder. Batı, Orta Çağ'ı yaşarken ve ilk çokseslilik adımlarını atarken, aynı dönemde Çin'de de çokseslilik örneklerinin başladığı ileri sürülür. Çin tapınaklarında ve saraylarında büyük bir koronun ve sayısı üç yüze varan orkestra çalgılarının varlığından söz edilir. Ayrıca Çin tiyatrosunda müzik, olayları ve perdeleri birleştirici bir öğe olarak kullanılmıştır.

Antik Çağ Zaman Dizini

MÜZİK

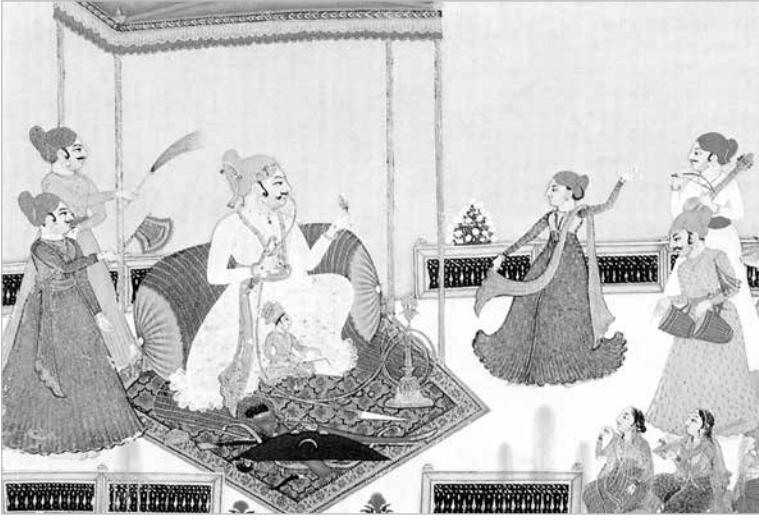

Hindistan

İ.Ö. 2000'lere doğru ortaya çıkan Hint müziği, tarihsel akışta Çin müziğinin hemen ardından gelir. *Veda* adlı dört kutsal kitaptan biri olan *Samaveda*, dünyanın en eski notaya alınmış ezgilerini kapsar. Hindistan'da sonraları oldukça karmaşık bir müzik kuramı gelişmiş, melodi çizgisini simgeleyen *raga* adlı ses dizileriyle ritmi belirleyen *tala* adlı ritmik kalıplar, doğaçlamayı yönlendirmiştir. *Raga*, makam benzeri bir dizidir. Her *raga*'nın bir ruh durumunu yansıttığı ileri sürülür. Günün belli saatlerinde çalınması yasak olan *raga*'lar olduğu gibi, bel-

li mevsimlerde, belli saatlerde çalınması gereken *raga*'lar da vardır. Hint müziği yarım sestene küçük aralıkları içerir. Hintlilerin en eski ve geleneksel çalgısı *vinâ*'dır. Yedi telli, armudi gövdeli, mızrapla çalınan bir çalgıdır. Bir çeşit tambur olan *şikara*, iki telli, gümüş ve bakır perdeleri olan ve yayla çalınan bir çalgı; *sitar*, gitara benzeyen mızraplı bir çalgıdır. *Rebab* ise yaylı çalgıya benzer ve yine mızrapla çalınır. Üfleme çalgılarından en ilginç *ramsinga* adlı büyük bir borudur. Ağırlığından ötürü bir telle tavana asılarak çalınır. Vurmalı çalgılar arasında en gelişmiş olanı, *kinneri* adlı resimler ve oymalarla süslü, Batı'nın *glockenspiel*'ine benzer, tokmaklı

TARİH	TOPLUMSAL OLAYLAR	EDEBİYAT, RESİM-HEYKEL, MİMARLIK, FELSEFE
~İÖ 4000	Mısır, Sümer ve Indus uygarlıklarının başlangıcı	
~İÖ 3500-3000	Sümerler çivi yazısını, Mısırlılar hiyeroglifi icat etti	
~İÖ 3150	Mısır'da I. Hanedanlık döneminin başlangıcı	
~İÖ 2500	Babil Krallığı başladı	Ur şehrinde kral mezarlarının yapımı
~İÖ 2000	Latin'lerin ataları İtalya'ya geldi	
~İÖ 1680-1200	Anadolu'da Hitit dönemi	
~İÖ 1600-1150	Akdeniz'de Miken dönemi	
~İÖ 1500	Fenikeliler alfabeyi icat etti	
~İÖ 1500-1000	Çin'de Şang Hanedanı dönemi	
~İÖ 1400-1250	Efes kenti kuruldu	Girit'te Knossos Sarayı
~İÖ 1279	Mısır'da II. Ramses tahta geçti	
~İÖ 1274	Hititlerle Mısır arasında Kadeş Savaşı, Kadeş Antlaşması	
~İÖ 1000		Kudüs'te Süleyman Tapınağı
~İÖ 1000-256	Çin'de Çu Hanedanı dönemi	
~İÖ 900-800		Homeros: <i>İlyada</i> ve <i>Odyssea</i>
~İÖ 753	Remus ve Romulus Roma şehrini kurdu	
~İÖ 624		İlk felsefeci sayılan Thales doğdu
~İÖ 551	Çin'de Konfüçyüs doğdu	
~İÖ 500		Heraklit'in değişim felsefesi
~İÖ 490	Pheidippides'in "Maraton" koşusu	Pisagor öldü
~İÖ 442		Sofokles: <i>Antigone</i>
~İÖ 430		Atina, Akropol'de <i>Parthenon</i> (Mimarlar: Ictinus ve Callicrates) Ksenophon: <i>Anabasis (Onbinlerin Dönüşü)</i>
~İÖ 408	Bizans şehri Atinalılar tarafından ele geçirildi	Euripides: <i>Orestes</i>
~İÖ 399		Sokrates'in gençleri kıskırtmak suçundan yargılanması ve idamı Praksiteles: <i>Hermes ve Çocuk Dionysos heykeli</i>
~İÖ 347		Platon: <i>Devlet</i>
~İÖ 330		Aristoteles: <i>Poetika</i>
~İÖ 300	Öklid: Elemanlar (İlk geometri kitabı)	<i>Epidaurus Tiyatrosu</i> (Mimar: Polykleitos)

Hint prensi eğleniyor.

bir çalgıdır. Ayrıca büyük davullar, nakkare, boyuna asılan davul, dümbelek, darbuka, çingirak ve ziller de Hint müzik geleneğinin çalgılarıdır.

İbraniler

Mezopotamya'dan göç eden İbraniler, Akdeniz kıyısında Mısır ve Asur arasındaki geçiş yolu üstünde yerleşik bir konuma kavuştuklarında, çevrelerindeki tüm uygarlıkların edebiyatı, kültürü, şarkıları ve dinsel törenlerinin etkisinde kalmışlar; edebiyata özen gösterdiklerinden her şeyi yazıya dökmüşler ve bugün elimizdeki pek çok eski bilginin kaynağını oluşturmuşlardır. İbraniler için müzik, tümüyle dinsel törenlere, tapınmaya ilişkin bir kavramdır ve sadece tapınaklara özgüdür. Okunan metinler, özgün Babil ve Mısır şiirlerine dayalı ilahilerdir. Bu ezgiler *antifon* (*antiphon*) olarak adlandırılan bir biçimde düzenlenmiştir. *Antifon*'larda dinsel lider, rahip veya haham, her dizinin yarısını söyler, halktan oluşan koro geri kalanı tamamlar; ya da baştaki kişi ilk tümceyi sunar, koro onu yineler. Bunlar aynı zamanda toplu nakaratlar olarak bilinir. Orta Çağ'ın başlangıcında *Ambrosius Ezgileri* gibi pek çok *yalın ezgi* örneği, *antifon* geleneğini sürdürmüştür.

İbranilerde aynı zamanda danslar ve dünyasal müzik de gelişmiştir. İşçi şarkıları, ağıtlar ve kutlama ezgileri, tarihte ilk kez bu toplumda görülür. İbrani çalgıları Mısır ve Asur çalgılarının benzeridir. *Kinnor* adlı on telli arp, *uda* benzeyen *nebel*, santurun atası olan *pesanterin*, savaş ve dinsel törenlerde etkin olan içi boş, boynuzdan yapılmış *şofar* adlı borular, tulum ve kaval gibi üflelemeli çalgılarla, bugünkü tefin atası olan *tof* ile bronz ziller, bu müziğin başlıca çalgılarıdır.

Eski Yunan

Batı müziğinin tarihine ait yazılı en eski belgeler Antik Yunan'a dayanır. Ege ve Küçük Asya'da yaygınlaşan bu uygarlık üç dönemde incelenir: Arkaik Yunan, Altın Çağ ve Helenistik Çağ. İ.Ö. 7. yüzyıla dek uzanan bu uygarlıkta doğaçlama danslar ve spor oyunlarıyla seçkinlerin düzenlediği şenlikler önem kazanmıştır. Şenliklerde tanrıların ve yarı-tanrıların yaşamındaki olaylar, pantomim-danslar, çalgı eşliğinde ve şarkılarla dile getirilir. Müzik, önceleri tümüyle dinsel içeriklidir. Erkek korolarından ve tek sesli ezgilerden oluşur. Çalgı, insan sesine eşlik ettiğinde, koro aynı sesi ya da bir oktav üstünü seslendirir. Batı uygarlığında bulunan en eski no-

APOLLON VE DİONİSOS TÖRENLERİ

Apollon, müzik, sanat, güneş, okçuluk ve kehanet tanrısıdır. Simge çalgısı olan *çitara* telli bir çalgı olup, lirin gelişmiş şeklidir. (Sonradan arpa veya lire benzeyen *Pektis* ve *Magadis*, aşk şarkılarının eşlik çalgısı olarak *çitara*'dan geliştirilmiştir.) Apollon'un müziği, dingin ve huzurlu etkiler doğurur. Şiirsel biçimler ve müzikteki Klasik Dönem, Apollon törenlerinden esinlenmiştir. Öte yandan, Dionisos, şarap ve taşkın coşkunun tanrısıdır. Esrikliğin, dansın, yaşamdan zevk almanın simgesidir. Çalgısı *aulos*, çifte kamışlı, zurna benzeri bir üflelemeli çalgıdır. Törenlerinden tiyatro sanatları türemiş, ve Romantik Dönem esinlenmiştir.

Agostino di Duccio, Apollon.

Heyecanlı bir roman, öğretici bir tarih, dünyanın değişik coğrafyalarını ve yepyeni müzik akımlarını kapsayan bir kaynak kitap...

Zaman İçinde Müzik kitabını, genişletilmiş bir baskıyla okurlarımıza yeniden sunmanın mutluluğu içindeyiz. Son olarak 2013'de yapılan 10. baskı kısa zamanda tükenmişti. Elinizdeki 11. baskı, on yıllık bir aradan sonra, yeni teknolojik gelişmeler ve karekod uygulamasıyla sunulan müzik örneklerini, yeni bestecileri, yeni yapıtları da içeriyor. İlk çağlardan 2023'e dek uzanan bir müzik panoraması sizi bekliyor. Dünyanın olduğu kadar ülkemizin de önemli bestecilerinin müziğini dinleyeceksiniz, dünyanın başkentlerinde sesini duyuran gencecik bestecilerimizle tanışacaksınız. O genç besteciler ki bu kitabın yıllar önceki ilk baskılarıyla müzik tarihindeki yolculuklarına çıkmışlar. Onların besteledikleri yapıtlar gerçekçi başlıklar taşıyor: Örneğin Utku Aşuroğlu'ndan "Bir Asfalt Çalışması Üzerine Beş Varyasyon"; Selim Göncü'den "Opus Fictum" gibi.

Zaman dizinlerinde müzik dünyasına koşturarak toplumsal olayları; edebiyat, resim, heykel, felsefe ve mimarlık gibi dalların aynı dönemdeki sanatçıları ve akımlarını tanıyacaksınız. En yalın teknikten en karmaşık dokuya kadar Klasik Batı Müziği'nin bin yılı aşkın yolculuğunu, diğer sanat dallarıyla alışverişini ve toplumsal olaylarla evrilmesini izleyeceksiniz.

"Müziğin yaşantısını günü gününe izleyen, beste üstadlarının yaşamını en güzel anlatan Evin İlyasoğlu, müzik tarihinin bütününe özümseyip bizlere yaşıyor. Bu görkemli eser, anlatıları ve yorumlarıyla, kendisine eşlik eden gönül okşayıcı dinletileriyle tam bir kültür anıtı." **Talat S. Halman**

"Bu kitap, içindeki isimler, resimler, bilgiler ve seslerle canlı bir insanlık tarihi. Ne mutlu bu sayfaları okuyana, bu sesleri dinleyene ki, insanlığın sadece en yüce zenginlikleriyle karşılaşmış olacak, içimizi burkan, bizi insanlıktan kuşkuyla düşüren yanlarından uzak kalarak." **İlhan Usmanbaş**

"Müzik tarihleri benim için ayrı bir önem taşır. Çünkü müzik bilerek dinlenirse daha çok zevk alınır. Evin İlyasoğlu'nun bu kitabı müzik rafınızda bulunması gereken kitaplardan, çünkü her kuşak müzik tarihini bilmelidir. Şimdi birçok besteye, icraya ulaşabiliyorsunuz, ama müzik tarihi içindeki yeri nedir bunu bu çalışmadan öğrenebileceksiniz. Günümüz dinleyicisi icralara kolayca ulaşabiliyor; icra hakkında bilgiyi ise ancak bu kitaplardan öğrenebiliyor."

İlk baskısını 1994'de yapmış olan kitabın bugün 11. baskıya ulaşmasını izleyin. Yeni akımları, genç bestecileri ve özellikle Zaman Dizinleri'nin içinde müziğin yerini irdeleyin. Müzik örneklerini karekoddan dinleme alışkanlığı edinin.

Kimi dinleyiciler interneti çare, çözüm olarak buluyorlar, oysa birçok örnek göstermiştir ki, yazılı bir kaynakla doğruluğunu onaylatmadan birçok bilgi yanlıştır. Evin İlyasoğlu'nun kitabını önemli bir çalışma olarak salık veriyorum." **Doğan Hızlan**

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2130-2

9 789751 421302